

МАЙ

1945

1975

АГИТАТОРДЫН
БЛОКНОДЫ • 5

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

Май
1975 ж.
5 №

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла
агитация бөлүгү

КПСС-тин Горно-Алтайский областной комитединин V пленумы керегинде

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЛЕТИРҮ

10 апрельде Горно-Алтайск городто Советтердин Туразынын жаан залында партиянын областной комитединин очередной V пленумы өткөн. Онын ижинде КПСС-тин обкомынын члендери ле членге кандидаттары, ревизионный комиссиянын члендери, ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын Советтеринин городтогы ла аймактардагы исполнительный комитеттеринин председателидери, областной ведомстволордын ла организациялардын башкараачылары, областной газеттердин редакторлоры, журт хозяйствонын ла заготовкалардын ишчилеринин, албаты үредүзинин ишчилеринин ле медицинский ишчилердин профсоюзтарынын обкомдорынын председателидери турушкандар.

Пленум партийный документтерди солыырынын итогторын ла областной партийный организациянын организаторский ле политический иштерди, парторганизациялардын эрчимин ле коммунисттердин активнозын бийиктедери жанынан бүдүретен иштери керегинде суракты шүүжеле,

облпотребсоюзтын правлениези ХХІХ областной партийный конференциянын областьтын јурт улузын садула јеткилдеерин јарандылары јанынан јобин канайда бөдүрип турганы керегинде јетирүзин угуп шүүшкен. Пленумнын учында организационный сурактар көрүлген.

Баштапкы сурак аайынча докладты КПСС-тин обкомынын баштапкы качызы нөк. Лазебный Н. С. эткен.

Бу суракты шүүжер тужунда куучын айткан улус: Көксуу-Оозы аймакта Мультадагы совхозтын трактористи М. Н. Попов, КПСС-тин Маймадагы райкомынын баштапкы качызы В. К. Афанасьев, Ондой аймактагы «Искра» колхозтын правлениезинин председатели Н. Ч. Курматов, КПСС-тин горкомынын качызы В. А. Харин, КПСС-тин Қош-Агаштагы райкомынын баштапкы качызы В. А. Поносов, 1931-чи автоколоннанын шофери Н. Г. Попов, КПСС-тин Улагандагы райкомынын баштапкы качызы Г. А. Бельбеков, Қан-Оозы аймакта Қырлыктагы жылкы мал өскүрер совхозтын парткомынын качызы Н. И. Тантокова, ВЛКСМ-нин обкомынын баштапкы качызы В. И. Чаптынов, Турачактагы агашпромхозтын главный инженери Г. А. Осипенко, Қош-Агаш аймакта СССР-дин 50 жылдыгынын адыла адалган колхозтын койчызы Б. Б. Таханова, Чамалдагы санаторийдин главный врачы П. И. Чибриков бойларынын куучындарында партийный документтерди солыры јанынан иштин јаан учурын темдектейле, бу иш областьтын партийный организациязынын эрчимин бийиктедерине ле коммунисттердин активнозын тыгыдарына јөмөлтө эткени керегинде айткандар.

ХХІХ областной партийный конференциянын областьтын јурт улузын садула јеткилдеери ја-

нынан јөбин облпотребсоюзтын правлениези канайда бұдүрип турганы керегинде јетирүни правлениенин председатели нөк. Муканов И. Е. эткен.

Онын јетирүзин шүүжер тужунда Ондойдогы аймакисполкомнын председатели Н. А. Кайгородов, Шебалин аймакта Эјегандагы совхозтын директоры В. П. Уланкин, саду ишчилеринин профсоюзынын Майма аймактагы райкомынын председатели Н. М. Курносова, КПСС-тин обкомынын административный, саду ла финансовый органдар аайынча бөлүгинин заведующийи И. М. Каранин куучын айдып, областьтын јурт улузын керектү товарларла јеткилдеерин мынан ары јарандыра-ры јанынан шүүлтелерин айткандар.

Шүүшкен сурактар аайынча јөптөр јарадылган.

Пленумнын учунда организационный сурак көрилген. Мында КПСС-тин обкомынын члендери болгон — Г. А. Боровиков ло Г. В. Звягинцев областьтын јеринен өскө јерге јүре бергендериле колбой олардын ордына КПСС-тин обкомынын члендерине кандидаттар болгон В. А. Харинди ле Н. А. Кайгородовты партиянын обкомынын члендерине көчүргендер.

Областной научно-теоретический конференция керегинде јетирү

8 апрельде Горно-Алтайск городто Культура-нын туразында «Коммунистический партия советский албатынын Ада-Төрөл учун Улу јуудагы јенүзинин төзөөчизи ле башкараачызы» деп тема аайынча областной научно-теоретический конференция өткөн. Анда партийный ла советский ишчилер, ученыйлар ла үредүчилер, писательдер ле журналисттер, партиянын ла комсомолдын, јуу-нын ла иштин ветерандары турушкан.

Конференцияны кире сӧс айдып, партиянын обкомынын баштапкы качызы Н. С. Лазебный ачкан.

«Коммунистический партия — советский албатынын Ада-Тӧрӧл учун Улу јуудагы јенӱзинин тӧзӧӧчизи ле башкараачызы» деп тема аайынча докладты КПСС-тин обкомынын качызы Б. К. Алушкин эткен.

Конференцияда мынан ӧскӧ база 13 доклад эдилген. Јуулган улус областьтын военный комиссары Н. Г. Гальчуктын, исторический наукалардын кандидаттары, доценттер Г. А. Кордонскийдин, Я. И. Бражниковтын, В. П. Казанцеванын, В. Р. Андронкинанын, Н. С. Модоровтын, экономический наукалардын кандидады, доцент Н. М. Қиселевтын, облвоенкоматтын политотделинин начальниги М. И. Мешковтын, КПСС-тин обкомынын пропаганда ла агитация бӧлӱгинин заведующийинин заместители У. М. Джазбаевтин, партиянын Қош-Агаштагы райкомынын баштапкы качызы В. А. Поносовтын, ВЛКСМ-нин обкомынын баштапкы качызы В. И. Чаптыновтын, КПСС-тин Горно-Алтайсктагы горкомынын качызы В. Ф. Сатыевтин, партиянын Ондойдогы райкомынын качызы В. Н. Тонкуровтын ла Акташтагы рудоуправлениенин парткомынын качызы Э. Н. Халаимовтын докладтарын сӱрекей јийбиркеп уктылар.

Научно-теоретический конференция тӧзӧмӧлдӱ ле бийик жеминде ӧткӧн.

УЛУ ЖЕНҮБИСТИН ОДУЗЫНЧЫ ЫЛДЫГЫ

Советский Союзтын Ада-Төрөл учун Улу жуудагы жөнүзинин одузынчы ылдыгы — жаңыс ла советский албатынын жаан учурлу политический байрамы эмес. Гитлеровский фашизмди женип, өткөн жуудагы једип алган жөнүбис бойынын исторический ле политический учурыла Улу Октябрьский социалистический революциянын женгениле тендей туруп јат.

1941—1945 жылдарда, калапту жуунун јаландарында телекейдеги баштапкы ла социалистический орооннын салымы, ишкүчиле јаткандардын телекейлик социалистический перспективазы, чактарга эдилген цивилизациязы, прогресс ле демократия болор бо, эмезе фашисттер оны тепсеп, албатыларды кулданып, телекей үстінде бийленип жүрер бе деген сурактар классовой тартыжу ажыра јарталган.

Советский албаты, онын жуучыл ийде-күчи, Коммунистический партияга баштадып, социалистический Төрөлистин јайымын корып, өскө ороондордын албатыларына интернациональный болужын јетирип, оларды фашизмнен јайымдаар улу миссиязын жөнүлү бүдүрген.

Ада-Төрөл учун Улу жуудагы жөнүбис ороон ичинде социализмди төзөөриндеги једимдериске тайанган. Төрөлистин экономический ле корулар ийде-күчин тыгыдарга СССР-деги индустриализация, јурт хозјайстводогы социалистический

кубулталар, культурный революция, националь-
ный суракты чындык бүүдүргени, советский об-
ществодо социально-политический ле идейный
бирликти јеткилдегенинде болуп јат.

Совет орооныстын өткөн јуудагы јенүзи тылда-
гы ишкүчиле јаткандардын — героический иш-
мекчи класстын, колхозный крестьяндардын ла
интеллигенциянын, эр ле үй улустын, јашөскү-
римнин, коммунист ле партийный эместердин эр
чимдү ижине тайанган.

Германский фашизмди оодо согорына совет-
ский албатыны Коммунистический партия башта-
ган. Ол В. И. Лениннин сөзиле «јуулажып» тур-
ган партия боло берген. Советский албаты Ленин-
ский партияга бүүдүп, оны күреелей бек јуулы-
жып, партиянын кычырузыла сүүген Төрөли учун,
јайымы ла социализм учун фашисттерге удур-
туруп, героически тартыжала, улу Јенүге једип
алган.

Советский Союз гитлеровский Германияга, фа-
шизмге удурлашкан албатылардын ла ороондор-
дын биригүзин төзөп, ондо турушкан. Онызы
фашизмди јенгиринин телекейлик айалгазы бол-
гон.

Өткөн јуунын јаландарында, гитлеровский фа-
шизмге удурлажа тартыжуда миллиондор теңу
советский улус ат-нерелү тартыжып, историяда
болбогон, кем де көрбөгөн героический подвиг
эткени телекейде јарлу.

Јуунын баштапкы өйинде күч айалгада Комму-
нистический партия јана баспай, ончо советский
албатыны социалистический Төрөлин корырына
баштаган. Партия В. И. Лениннин социалистиче-
ский Төрөлин корыры керегинде јакылтазын
ајаруга алып, гитлеровский Германиянын олјочы-
ларын оодо согор военно-политический ле хозяй-

ственно-экономический программа јарадып, ороо-нысты бирлик јуучыл лагерь эдерин јеткилдеген.

Өштүгө удурлажа тартыжып, оны оодо согоры-на ууландырылган иштердин төс программный документин партиянын Төс комитеди ле СССР-дин Албаты-Комиссарларынын Соведи (СНК СССР) 29 июньде 1941 јылда јөптөгөн. Ол доку-менттин төс учуры И. В. Сталин партиянын Төс Комитединин Политбюрозынын јакылтазыла 3 июльда бастырасоюзный радиоло јарлаган.

ВКП(б)-нын Төс Комитеди партиянын башка-раачы ишчилери ортодо јуунын, хозяйственный, партийно-политический иштердин чокум суракта-рын үлештирген.

Ада-Төрөл учун Улу јуунын төс сурактарын партиянын Төс Комитеди, онын Политбюрозы, Оргбюрозы ла Секретариады шүүжип јөптөжип јарадатан. Ол сурактарды оноң ары СССР-дын Верховный Совединин Президиумы, Албаты Ко-миссарларынын Соведи, Қоруланарынын Госу-дарственный Комитеди ле Верховный Главноко-мандованиенин Ставки база ајарулу шүүжип, учына јетире јүрүмде бүдүрерин јеткилдегилеген.

Төрөл Коммунистический партиянын кычыру-зыла советский албаты Ада-Төрөл учун Улу јуу-нын фронтторында, өштүнин тылында ла под-польеде ат-нерелү тартыжып, гитлеровский олјо-чыларды кейде, јерде ле талайда таап, оодо сого-рына амадаган.

Социалистический Төрөлин корыырына јаан јөмөлтөзин Алтайский крайдын, ол тоодо Туулу Алтайдын, ишкүчиле јаткандары јетирген.

1941 јылда бистин областьта 1249 коммунист ле 765 партиянын членинин кандидады болгон. Партиянын он райкомы, 153 баштамы парторга-низация, 82 партийно-кандидатский, 42 партийно-

комсомольский группалар иштеген. Олор ончо ишкүчиле јаткандарды јуу өйиндеги задачаларды јенүлү бүдүрерине баштагандар.

Јуунын баштапкы ла күнинде партиянын обкомынын бюросы мобилизация өткүрери керегинде јөп јараткан, ончо аймактар сайын актив ийген, ончо јурттарда митингтер өткүрилген. Темдектезе, 22 июньде 1941 жылда Майма аймакта өткөн јуундарда ла митингтерде алты муннан ажыра улус турушкан, Кош-Агаш аймакта — 1100, Көксуу-Оозы аймакта 8789 кижии турушкан, городтын «Электрометалл» (эмди абра-чанак эдер завод) промартелиндеги өткөн митингте коммунист Вишневский, партийный эместер Ильин, Пешков, Федотов, Стругов, Анисимов ло өскөлөри де фронтко барар күүндүзин бичиткен.

1943 жылдын учында Туулу Алтайдан фронтко 26596 кижии, ол тоодо бир муннан ажыра үй улус атангандар.

Јуунын жылдарында областной партийный организация фронтко 1572 коммунист ле 7320 комсомол ийген.

Туулу Алтайдын 23 уулына Советский Союзтын Геройы деп ат-нере адалган. Ол тоодо, И. З. Шуклин, С. В. Тартыков, С. В. Налимов, А. Н. Ленкин, И. И. Семенов ло өскөлөри де.

Ада-Төрөл учун Улу јууда Ленинград ла Москва городтор учун В. Ф. Аксенов, Г. А. Брагин, Ф. П. Попов, Н. С. Лазебный, Сталинград учун — И. А. Ивлев, Н. П. Қазагачев, В. Н. Кумандин, Киев учун — А. Н. Каташев, Новороссийск учун — Г. С. Тырышкин, Чехословакия, Польша, Болгария, Румыния, Югославия учун — И. О. Ташкенов, Е. Г. Мултуева, Ф. Н. Вурм, Н. А. Кайгородов, В. И. Плетнев, Г. П. Шишкарев ло өскөлөри де ат-нерелү тартышкандар.

Өштүний уйазында, рейхстагтын жанында жеңү-
ни Г. Н. Акимов, М. Е. Ашов, В. Ф. Булгакин,
С. С. Пушкарный, И. Т. Тошпоков ло өскөлөри де
уткыгандар.

Ада-Төрөл учун жууда ат-нерелү турушканы
учун Туулу Алтайдан 6870 кижиге жуучыл орден-
дерле, медальдарла кайралдаткан.

Жуунын күч жылдарында бистин областьта алты
совхоз, 282 колхоз болгон. Олор Төрөлине 220
мунг центнер эт, 750 мунг центнер сүт, 99 мунг пуд
түк, ондор мунг центнер сыр, мөт, аннын мүүзин
ле өскө дө продукталар эдип табыштыргандар.
Ол ок өйдө жербойындагы ла кооперативный про-
мышленность 29080 мунг салковойдын (ол өйдөги
баала) продукциязын эдип база табыштырган.

Кату жылдарда тылда иштегендердин көбизи үй
улус, бала-барка ла каргандар болгонын кычы-
раачылар жакшы билер. Олордын тоозы да көп,
ады-жолы да жербойында жарлу. Олордын тылдагы
ат-нерелү ижи, өштүлерле фронтто ат-нерелү жуу-
лашканыла түней.

Ада-Төрөл учун Улу жууда турушкан 7 млн.
жуучылдар ордендерле, медальдарла кайралдат-
кан, 11,6 мунг кижиге Советский Союзтын Геройы
деп ат-нере адалган. Эки муннан ажыра солдат-
тар Слава ордендер алган. Тылда иштеген 16
миллион кижиге башкарудан медальла кайралдат-
кан, 119 кижиге Социалистический Иштин Ге-
ройы деп ат-нере адалган.

Советский албатынын, онын жуучыл ийде-күчи-
нин Ада-Төрөл учун Улу жуудагы жеңүзи телекей-
лик жарлу ла учурлу. Ол жеңүден ала социализм
телекейлик система болгон, империализмнин ко-
лониальный системазы жайрадылган, текши кыза-
лангы онон ары теренжип тынгыган, телекейлик
коммунистический, ишмекчи ле национально-жай-

ымданар движение элбеп, тынган. Телекейде СССР-дин социализмнин тоомҗызы бийиктеп, В. И. Ленин төзөгөн КПСС-тин тоомҗызы ла учуры база јаанаган.

Јер-телекейде амыр-энчү учун тартыжар айалга төзөлгөн. Онын учун КПСС-тин XXIV съездинде Амыр-Энчүнин Программасы јөптөлип, эмди јүрүмде бүдүрилип јат.

Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары, ончо советский албаты чылап, Партия ла Башкарунын ич ле тыш политиказын бир күүн-санаалу јарадып, КПСС-тин Төс Қомитединин, онын Политбюрозынын Генеральный качызы Л. И. Брежневтин амыр-энчү учун эрчимдү тартыжузын бастыра јүрегинен јараткылайт.

1945 жылда фашизмди оодо согуп једип алган Јенүбис ле бүгүнги өйдөги амыр-энчү учун таргыжу бек колбулу. 1945 жылда Јенүлү божогон Коммунизм учун јуу-согуш одус жылдын туркунына иштин фронтында онон ары өдөт.

*1 Май — ишкүчиле јаткандардын
бирлигинин телекейлик күни.*

ИШ БҮДҮРГЕН УЛУСТЫҢ БАЙРАМЫ

Баштапкы май — иш бүдүрип турган улустын јанжыгып калган јаскы байрамы. Бу күнде телекейдин бастыра ишкүчиле јаткандары «ак-чек жүрүмге тартынып баштаганын байрамдап, кандый ла албан-күчке ле кижини кижин кулданатанына удурлаштыра, миллиондор тоолу ишкүчиле јаткандар. ачанадан, түрөнгиден ле базынчыкган јайымданар тартыжуда бириккенин байрамдап јадылар». Ишкүчиле јаткандардын ойгор башчызы Владимир Ильич Ленин 1904 жылда апрель айда шак анайда бичиген.

Быјыл јастын күнинде башка-башка расалу ла укту жүстер миллион ишкүчиле јаткандар коммунисттердин «Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!» деген кычырузынын алдына биригип, телекейлик пролетариаттын тын ийдекүчин, карындаштык бирликти тынгыдар, текши ишле јөөпөн јөөжө ас-мас байлардын тузазына эмес, бастыра ишкүчиле јаткандардын тузазына куландырылгандый общество төзөөри учун» јана баспас тартыжу өткүрерге белен болгондорын көргүзер.

(В. И. Ленин, ПСС, 8 том, 181—182 стр.)

Быјылгы Баштапкы май аңылу башкалу. Ол тогузынчы бешјылдыктын калганчы јылынын албатыхозяйстванный пландарын бүдүрери учун бастыра ороондо социалистический мөрөй элбеп турган өйдө өдөр. 9 майда советский албаты Ада-Төрөл учун Улу јууда јенү алганынын одус јылдыгын темдектеер. Бу Советский Союзтын ишкү-

чиле јаткандарынын текши байрамы, бастыра ак-чек санаалу албатылардын интернациональный байрамы болор.

Советский улус Баштапкы майды байрамдап тура, бистин партия, бистин албаты КПСС-тин XXIV съездинин јөптөрин јенүлү бүдүрип туру деп оморкоп ло јарадып айдар аргалу. Өткөн төрт јылдын төс политический итогы неде дезе, албаты хозяйствоны бүткүлинче токтоду јоктон өскүргенинде, коммунизмнин материально-технический төзөлгөзин төзөөринде јаан алтам эткенинде. Орооннын ич ле тыш јанындагы политиказы аайынча съездтин тургускан ууламјызынын салтары иле билдирип келди. Бу бистин политиканын чындык болгонынын аланзу јок керези. Бу ишмекчилердин ле крестьяндардын, инженерлердин, ученыйлардын, бастыра партийный, государственный ла хозяйственный башкартунын ончо бөлүктеринин ат-нерелү иштеринин шылтузы болуп јат.

Экономический ле культурный строительство-нын пландарын бүдүрери јанынан текши албатынын тартыжузына билдирилү јөмөлтөни эки катап орденле кайралдаткан Горно-Алтайский автономный областьтын ишкүчиле јаткандары јетирип туру.

Областьтын промышленнозы продукцияны аткараары аайынча төрт јылдын планын бүдүреле, планга үзеери 3 млн. салковойдын продукциязын иштеп чыгарган.

Јурт хозяйствонын ишчилери малдан продуктар алар албатыхозяйственный пландарды ончо бүдүмдер аайынча јенүлү бүдүрген. Абайдагы совхозто ан өскүрөөчилердин П. Ф. Поповко башкарткан бригадазынын ижин партиянын Төс Комитеди, КПСС-тин Төс Комитединин Гене-

ральный качызы нөк. Л. И. Брежнев бийик баалаганы областьтын јурт хозјайстводогы бастыра ишчилерине мак болуп јат.

КПСС-тин Төс Комитединин декабрьский (1974 ј.) Пленумы 1975 јылдан бешјылдыктын пландары бөдери камаандузын билип тура, бу јылдын төс пландарын јангыс ла эрчимдө бөдө-рер эмес, је оморды чик-јок ажыра бөдөрип, келер бешјылдыктын төзөлгөзин төзөөр задача тургускан. Областьтын ишкөчиле јаткандары партиянын јакарузын бөдөрип тура, бийиктедилген молјулар алып, оморды чокум керекте бөдөрип турулар. Омор Баштапкы майга ла јенүнин 30 јылдыгына иште јакшынак сый эдерге амадап, 1975 јылдын баштапкы јарымынын пландарын јангыс ла бөдөрер эмес, је ажыра бөдөрерге, текши албатынын керегине јөмөлтө эдерге кичеенип турулар.

* * *

Баштапкы майды ла Јенүнин 30 јылдыгын советский албатыла кожо карындаштык социалистический ороондордын ишкөчиле јаткандары јаан једимдерле уткып турулар. «Экономический болуш јетирижер Советке кирип турган ороондор телекейде эн ле тын өзүмдө индустриальный район болуп, өзүминин кеми аайынча өскө государстволордын кандый ла биригүлерин озолөп турулар» — деп, нөкөр Брежнев Венгерский социалистический ишмекчи партиянын съездинде айткан. Экономический болуш јетирижер Советке кирип турган ороондордын национальный кирелтези 1950 јылдан 1970 јылга јетире алты катапка бийиктеген, капиталистический Европанын текши рыногында дезе јөк ле 3 катапка. Бу ок ороондордо промышленный производство 9 катаптан ажы-

ра өскөн, текши рынокто дезе — 3,4 катапка. СЭВ-те производствонун өзүминин кеми бу өйдин туркунына кажы ла жылда 9,7 проценттен болгон, текши рынокто дезе, 5,2 проценттен болгон, 1974 жылда 1 процентке жетире жабызаган. СЭВ-ке кирген ороондор 25 жылдын туркунына 1 триллион 301 миллиард киловатт-час электроэнергия иштеп алган, текши рынок — 1 триллион 41 миллиард. Таш көмүр иштеп алары СЭВ-тин ороондоруна 800 ле текши рынокко 255 миллион тоннадан, нефть 468 ле 10, ар-бүткеннин газы 291 ле 152 миллиард кубометр, болот кайыктары 185 ле 156 миллион тоннадан келишкен.

СЭВ-тин ороондору 1973 жылда, 1960 жылга көрө, бир кижиге журтхозяйственный продукталар иштеп аларын үчтин бир үлүзине, текши рынок дезе бештин бир үлүзине бийиктеткен. СЭВ-тин ороондоруна телекейде буудайдын үч үлүзинин бир үлүзи, свекланын 46 проценти, картошконун 48 проценти келижип жат.

Социализмнин строитељствозынын ченемели социализм учун эн артык агитация болуп жат. Қижиликтин чындык прогрессивный өзүми жагыс ла социалистический обществонун айалгазында ичкери көндүгөр аргалу деп, буржуазиянын ороондорында ишкүчиле жаткандар там ла жары билип клеедилер.

Эмди бастыра телекейдин ороондору ортодогы колбуларда жаан учурлу ла каруулу өй өдүп жат. Советский Союзтын ла социалистический наҗылыктын ороондорынын тыш јанындагы эрчимдү политиказынын, коммунисттердин, демократтардын, ак-чек санаалу бастыра улустын күүн-табынын шылтузында телекейлик керектер ле коштой амыр-энчү журтаар ленинский ээжилер јенү алып, телекейлик кызалан айалга јымжайт.

Государстволор ортодо колбуларга ийде-күчти тузаланбазы, грандарды бузарынан мойнооры, блааш-тартышту сурактардын аайына эрмек-куучын ажыра чыгары, бүгүңги күннин телекейлик сурактары аайынча консультацияларды улай ла өткүрери, терен ле узак ойгө экономический колбулар, науканын ла культуранын једимдеринин ченемелдерин алыжары там ла элбеде кирип јат.

Керектин текши айалгазын алар болзо, Советский Союзтын ла карындаштык социалистический ороондордын көп сабаазынын тös капиталистический ороондорло бир кезек колбулары эмештен ондолып браады деп јарадып темдектеерге јараар. Андый керектер амыр-энчү коштой јуртаар, бой-бойына тузалу колбулар тургузарынын ээжилерине келижип јат. Шак анайда өткөн јылда ФРГ-нин канцлери Г. Шмидт СССР-ге келип, эрмек-куучын өткүрер тушта улай ла политический консультациялар өткүрер, 2000 јылга јетире экономический колбулар тургузары јанынан јөптөжү эдилген. Нөкөр Брежнев Рамбуйда Франциянын президенти ле тушташканы СССР ле Франция ортодо эптү-јөптү политика өткүрери там ла тыгып турганын кереледи. Жискара д'Эстен текшиевропейский јуун өткүрери јанынан Помпидудан чик-јок озолоп барган. Бисте заводтор тударына оло 2 миллиард салковойдын кредитин берер јөптөжү тургузылган. Нөкөр Брежнев США-нын президенти ле Фордло эрмек-куучын өткүрер тушта стратегический јуу-јепселди 1985 јылга јетире эди чыгарарын астары керегинде 1975 јылда јөптөжүге кол салар деп јөптөшкөндөр. Англиянын премьер-министри ле Вильсонло өткүрген эрмек-куучындар ла кол салган јөптөжүлер Англия ла Советский Союз-

тын ортодо колбуларды оноң ары көндүктиреринин бек төзөлгөзін төзөгөн.

Келер өйдө жарамыкту аргалар бар. Текшиевропейский жуунын экинчи бөлүгү божоп јат. Үчинчи бөлүктө ороондордын бийиктей турган башкараачылары туружар. Советский башкару социально-политический керектерди јымжадар једимдерге военный керектерди јымжадары кожулзын деп күүнзейт. Европада жуу-јепселдүү ийде-күчтерди ле стратегический мылтык-јепселди астадары јанынан Венада ла Женевада эрмек-куучындар өдүп јат.

Је бис телекейде жуу-чак баштагадый чочыду барын, андый јеткер анчадала Жуук Күнчыгышта, Түштүк-Күнчыгыш Азияда там ла көйлөп, тыгып турганын ундыбас учурлубыс. «Онын да учун амыр-энчү учун тартыжаачылар сергелен болуп, амыр-энчүнинг өштүлеринин каршулу умзаныштарына согулта эдер, амыр-энчүнинг политиказына там ла элбек јол ачарын јаантайын сананып жүрер учурлу» — деп, нөкөр Брежнев Венгрияда айткан.

Қыдат башкараачылардын телекейде куурмакту кылыктары эмес болзо, телекейлик социализмнинг јенгүлери эмдигизинен чик-јок тын болор эди. Олордын кылыктары амыр-энчүнинг ле социализмнинг јилбүлерине чек келишпей, империализмге јарап јат. Қитай керегинде бистин јана баспас амадубыс КПСС-тин XXIV съездинин јөптөринде јарт айдылган. Советский Союз Қитайдын Албаты Республиказыла колбуларды орныктырарга күүнзеп туру. Је бис Пекиннинг антикоммунистический, антисоветский умзаныжыла тартышканыс та, тартыжарыс та, марксистско-ленинский үредүни јана баспай корулаарыс.

Баштапкы майдын улу байрамын албатылар амыр-энчүни ле телекейде јеткер јок болорын тынгытканыла уткыыр. Майдын байрамы күнде «Јер үстинде бек амыр-энчүнин кереги, албатылардын јайымы ла национальный јанынан кемнен де камааны јок болоры јенү алзын! Кажы ла кижи бу бийик амадулу, агару керек учун тар-тыжуда турушсын! Қижиликтин үргүлјиге амадап келген амадузы — амыр-энчү, јайым ла социальный өзүмде јуртаары учун кажы ла кижи јөмөлтө этсин» деген канатту кычырулар јер үстине торгулар.

С. Николаев.

ТУУЛУ АЛТАЙДЫҢ КОМСОМОЛДОРЫ АДА-ТӨРӨЛ УЧУН УЛУ ЈУУНЫҢ ЈЫЛДАРЫНДА

Областытын комсомольский организациязы јуу башталардан ла ала ижин ол өйлөрдөги некелтелерге келиштире кубултып, јашөскүримнин ортодо политический ишти јарандыра төзөгөн. Анчадала јаан ајаруны јииттердин военный үрөдүзине, кыстардан механизаторлор белетеерине, јашөскүримди коммунистический јанынан тазыктырарына ла фронтко болуш јетирер ишти чике төзөп, башкарарына ууландырган.

Јуунын јылдарында партиянын кычырузы аайынча Советский Черүге ле Флотко 7320 комсомол барган. Фронтко ВЛКСМ-нин обкомынын качылары Кузнецов Захар, Ялатов Шабычы ла комсомолдын райкомдорынын качыларынын көп сабазы јүре берген.

ВЛКСМ-нин Шебалиндеги райкомынын качызы нөк. Буряков јууга браадып, куучынында айт-

кан: «Комсомолдор, јашöскүрим, большевиктер чилеп, иштегер, военный үредүни кичеегер. Јуу-лажарга келишсе, јангыс ла кайра баспастан эркиндү тартыжып билер эмес, је анайда ок јенү аларга, кыйалта јогынан јенү аларга билер керек».

Төрөлинин патриоды комсомол Штрейман Елена бойынын заявленииэинде мынайда бичиген: «Төрөлимди фашисттерден корулаарга мен Кызыл Черүнин рядтарына бойымнын күүнимле барып јадым. Мен Лениннин, партиянын кереги учун тыным кысканбай тартыжарым. Мен мылтыктан да адып билерим, анда медицинский сестра да болорым. Ворошиловский всадниктин нормазын табыштырып койгом, онын учун кайучыл да болор аргам бар».

ВЛКСМ-нин Төс Комитединин јөбин бүдүрип, комсомольский организациялар албаты үредүзинин ле осоавиахимнин органдарыла кожо комсомолдордын ла јашöскүримнин ортодо военный үредүни өткүрерин јакшы төзөп алган.

1941—1942 жылдарда јашöскүримнен 417 медсестра, 1190 сандружинница, станковый пулеметко 250, кичинегине 222 пулеметчик, 35 радист ле онон до öскө военный специальностьту улус белетелген. Олордын көп сабазы фронтко барып, јана баспастан героический тартышкан. Темдектезе, комсомолдор Заварзина Соня јуучыл «Кызыл Мааны» орденле, Шадрина Зоя ла Заворзина Ира јуучыл медальдарла кайралдаткандар. ВЛКСМ-нин Эликманардагы райкомынын ишчизи болгон Соколова Александра олјочыларла от-калапту јуу-согуштарда героический јуулашкан. Ол бир тартыжуда эки шыркалу да болгон болзо, јүткүп клееткен фашисттерди көрүп ийеле, тура јүгүрип, олордын бир канчузын јыга

аткан, је мында бойы да өштүнин огынан жыгылган. Онон удабай, мында ла нөкөрлөринин колында божой берген.

Областын бастыра изба-читальняларында, клубтарында комсомолдордын болужыла военный толуктар шыйдылып жазалган. Мында көргүзүлү пособиелер, мылтыктардын, гранаталардын макеттери ле үредүге керектү өскө дө жуу-јепселдердин макеттери бар болгон.

Комсомолдор ло јашөскүрим жуунын баштапкы ла жылдарында мылтыктардын 2000, гранаттардын 900 македин, 229 чучело, танктардын 22 македин жазагандар.

Всеобучтын курстарында военный үредү өткөн комсомолдордын тоозынан 1942 жылда чаналу жүрер десантный частька 120 кижиге, кейле жүрер десантный частька 92 кижиге, Алтайский добровольческий бригадага 100 кижиге, военно-морской флотко 124 кижиге аткарылган.

Жылдын ла комсомолдорды ла јашөскүримди чанала жүрерге јилбиркедип, кросс-маргаандар өткүрилип турган. ВЛКСМ-нин обкомынын јөбиле 1945 жылдын 1 январине чанала жүрер комсомолдордон ла јашөскүримнен 10 батальон кирген полк төзөлгөн. Полкто бастыразы 4025 комсомол ло 1288 јашөскүрим болгон.

Комсомольский организациялар фронтко болуш јетирерине ууландырган көп тоолу патриотический керектердин баштапкыларын комсомолдор эткен.

ВЛКСМ-нин бюросы 1941 жылда 3 ноябрьда «Алтайдын комсомолы» деп танковый колоннага акча-јөөжө жуур јөп јарадып алган. Ого 20 ноябрьга јетире 145485 салк., 1942 жылдын февраль айына јетире дезе — 940631 салк. акча јуугандар.

1942 жылдын ноябрь айынан ала комсомолдордын ла јашöскүримнин баштанкайыла танктар, самолеттор, торпедный катерлер эдерине 4000000 салк. акча јууп, табыштырылган.

Государственный военный заемго бичидери бисте база бийик патриотический көдүрингилү айалгада өдүп туратан. II государственный военный заемго комсомолдор ло јашöскүрим 2425756 салковойго бичиткен.

II государственный заемго Эликманар аймактан «Кызыл Черү» колхозтын колхозчызы комсомолдын обкомынын члени Ээкчей Эрдиматов ло Көксуу-Оозы аймактан Лениннин адыла адалган колхозтын колхозчызы комсомол Антонова кажызы ла 25000 салковойго бичиткен. III государственный заемго бичидери өдөр тужында Эликманар аймактан «Кызыл Черү» колхозтогы комсомол Наурчакова бир жылга бичиткен заемынын бастыра акчазын бир уунда наличныйла төлөп салган.

1943 жылда февраль айда комсомолдын обкомына нөк. И. В. Сталиннен телеграмма келген. Анда «Алтайдын комсомолы» деп танковый колоннаны төзөөрине 2863803 салк. акча јууп табыштырган бистин комсомолдорго Кызыл Черү быйанын айдып турганы керегинде ле комсомолдорго уткуулду сөстөр айдылган. Областьтын комсомолдоры ла јашöскүрими бу телеграммага каруу эдип, авиаэскадрилья төзөөрине 1021281 салк. акча јууп табыштырган, ол тоодо Чкаловтын адыла адалган ла Кировтын адыла адалган колхозтордын јууган 100000 салк. акчазы.

Бисте анайда ок фронтовиктердин билелерине болужары јанынан јаан иш өткүрилген. Андый билелерге комсомолдор одын тартарга, турала-

рын ремонтторго, чеден-чуландарын жазаарга ла балдарына акча, тон-өдүк жууп, болужып туратандар. 1942—1943 жылдарда ологорго 160767 салк. акча ла 36750 салк. акчага кийим ле өскө дө немелер жууп берген.

1944 жылда 15 февральдан 23 февральга жетире Төрөлисти корулап тураачылардын балдарына ла билелерине болуш жетирер комсомолдордын ла жашөскүримнин неделези өткүрилген. Бу ойгө 77160 салк. акча жуулган, ого кийим ле өскө дө не-немелер алгандар. Акчадан башка, 1931 эжер өдүк, 500 жүзүн-башка кийим, 3600 кг. аш-курсак жуулган. Фронтониктердин билелерине, детдомдорго, школдорго 670 кубометр одын тартылган. Фронтониктердин балдарына, билелерине болуш жетирер неделезе анчадала Кан-Оозы, Шеба-лин ле Турачак аймактар эрчимдү турушкан.

1942 жылда ВЛКСМ-нин обкомынын бюрозынын жөби аайынча партизандарга, фашисттердин олжозында кыйналган балдарга акча-жөөжө жуулган.

1942 жылда август айда Шебалиндеги «Кызыл Ойрот» колхозтын комсомолдорынын (качызы нөк. Брысов) баштанкайы аайынча Кызыл Черүнин фондына кажы ла комсомол 2 пудтан ас эмес аш табыштырар кычыру эдилген. Озо ло баштап бу организациянын 18 комсомолы коруланарынын фондына 40 пуд аш табыштырган. Öскө комсомольский организациялар бу баштанкайды жарадып ого база жөмөштилер.

Фронтониктердин билелерине шевство эдип, чыдал жеткедий болуш жетиретен тимуровский команда бастыра школдордо төзөлгөн. Темдек-тезе, Улаган аймакта 23 тимуровец фронтониктердин билелерине болуш жетирип, суу тажыгылап, айылдын ичин жунуп, маалалар, чеден-чу-

ландар манажып, одын кезип ле јарып тургандар.

Анайып, тимуровецтер областьтын 300-тен ажыра јуучылдарынын билелерине болужын јетирген.

Јуунын баштапкы ла јылдарынан ала орооныстын заводторына, колхозторына, стройкаларына ада-карындаштарынын ордына јашöскүрим келген. Анайда, Рубцовкадагы тракторный заводко областтан 45 комсомол, Западно-Сибирский темир јол тударга 62 кижиге, Кызыл Черүнин тылында турар частьтарга 20 кыс, военный заводко 170 јиит, Кузбасстын шахталарына 69 кижиге ийилген.

Комсомольский организациялар мал ижинде ле кыра ижинде база јакшынак керектердин баштанкайлары болотон. 1941 јылда күскиде Ойрот-Турский аймактын Майма-Чаргачак јуртынын комсомолдоры малды кыштадарга белетенеринде эрчимдү турушкандар. Олор уй-малдын кажаандарын јылулап, ремонтторго, фермалардын јанына öлөн тартарга воскресниктер өткүрип тургандар.

Областьта 1943 јылда комсомолдордын күчиле уй-малдын ла бозулардын 603 кажаанын, 637 кошар, 290 конюшня, кой турар 143 кажаан јылулап ремонттолгон, фермаларга 100000 центнер öлөн тартылган.

1941 јылда 26 июньда Ондойдын саду бөлүгинин кыстары техникага үренип, тракторды ла комбайнды башкарып жүргүзөргө үрензин деп, бойынын аймагынын ла областьтын кыстарына кычыру эткендер. Бу кычыруны областьтын кыстары јарадып, техникага үренерине келгилеп турдылар. Совхозтордо ло МТС-терде комсомолдордын ла јашöскүримнин тракторный бригада-

лары тѳзѳлѳри башталган. Темдектезе, Абайдагы ан ѳскѳрер совхозто ѳй улустардан комсомол А. А. Егоровага башкарткан комсомолдордын ла јашѳскѳримнин бригадазынын кѳрѳмјилѳ ижин темдектеп айдарга јараар. Бу бригада кыра сѳреринде нормазын јаантайын 117—125 процентке бѳдѳрип турган. 1944 јылда кыра ижинде комсомолдордын ла јашѳскѳримнин 15 бригадазы иштеген, ондо 183 тракторист болгон, ол тоодо 60 кижѳ — ВЛКСМ-нин члени.

1942 јылда аш јуунадарында ѳткѳрилген комсомолдордын ла јашѳскѳримнин иштеги вахтазы эрчимдѳ ѳткѳн. Ондо 7400-тен ажыра кижѳ турушкан, олардын тоозында городтон келген 2000 кижѳ. 1943 јылда јаскы кыра иште 4 мунган ажыра комсомол ло јашѳскѳрим турушкан, 4785 јѳит ишмекчилер ле служащийлер, школдын ѳренчиктери ѳлѳн ижинде турушкан. 10000-га јуук ѳренчик аш одоорында, мажак аш тереринде ле эм ѳзѳмдер јуурында турушкан. 1943 јылдын јайында 3600 пуд мажак аш ла 3756 кг эм ѳзѳм јуунадала, 183060 трудкѳн иштеп алгандар. 1941 јылдын июнь айынан 1943 јылдын октябри-не јетире областьтын колхозторында иштеп, ѳренчиктер 780000 трудкѳн иштеп алгандар. Олор военный госпитальдарга 500-ке шыдар центнер эм ѳзѳм јууп табыштырган.

Областьтагы комсомольский организациялардын ижи кубулганыла коштой, олардын задачалары база кубулган. Анчадала партийный организациязы јок колхозтордо, промышленный предприятиелерде ле промартельдерде комсомолдордын башкараачы учуры бийиктеген. Андый коллективтерде комсомолдор бастыра политмассовый иштерди ѳткѳрип, предприятиелердеги коллективтин ортодогы соцмѳрѳйди тѳзѳп лѳ

башкарып тургандар. Колхозтордо, совхозтордо
ло промышленный предприятиелерде үй улусла
кожо иштеп турган јашөскүримнин тоозы көптө-
гөн сайын, андагы комсомольский организация-
лардын учуры там јаанап турган.

Областной парторганизация комсомольский
аппаратты кадрларла јеткилдеерине јаан ајару
салган. Ол өйдө комсомольский ишке көп ком-
мунисттер ийилген. ВЛКСМ-нин райкомдорынын
јакшы ижиле мактаткан качыларынын тоозында:
Кюксуу-Оозынын — Даниленко Зоя, Кан-Оозы-
нын — Ялатова Вера, комсомолдын Ойрот-Тур-
ский горкомынын — Бибилишвили Елена, баш-
тапкы комсомольский организациянын качыла-
ры: Кан-Оозы аймакта Карл Маркстын адыла
адалган колхозтон — Дедина Вера, Озеро-Ку-
рееводогы детдомнон — Литейщикова Тамара,
Эликманар аймактагы «Искра» деп колхозтон —
Пьянкова Юлия; комсомол аайынча политотдел-
дин начальнигинин болушчылары: Қайтанакта-
гы совхозтон — Тартыкова Галина, Абайдагы
совхозтон — Морозова Акулина ла көп өскөлөри
де болот.

Ада-Төрөл учун Улу јуунын фронтторында
күйн-кайрал јогынан ла героически јуулашканы
учун областьтын 3200 комсомолы јуучыл орден-
дендерле, медальдарла кайралдаткан. Олордын
эн ле јалтанбастарына — Илья Шуклинге, Се-
мен Тартыковко, Кыдран Тугамбаевке, Жанбек
Елеусовко, Яков Боляевке, Николай Федоровко,
Михаил Маскаевке, Михаил Стяжкинге, Пимен
Ноговицинге, Василий Харитошкинге, Федор
Стренинге Советский Союзтын Геройынын бий-
ик ат-нерези адалган.

П. Пупышев.

АЛБАТЫНЫНҢ ЈАҢЫНЫНҢ ОРГАНДАРЫ

Бу күндерде, качан ороон РСФСР-дын Верховный Советине ле јербойындагы Советтерге выборлор өткүрерге белетенип турган өйдө, бистин избирательный компаниянын демократический төзөлгөзи јарттан-јарт көрүнип туру. Выборлор алдында өткүрилип турган јуундар, ол јуундарда эдилген јакылталар ла шүүлтелер бистин государствонын ла улустын чындык бирлигин, ишкүчиле јаткандардын общественный јүрүмде эрчимин керелеп јат. Бистин ороондо өткүрилип турган выборлор — демократический төзөлгөнүн керези, албатынын политический јанынан көндүрө бүдүрип турган кереги, онын кемнен де камааны јок күүн-табы болуп јат.

Выборлордын төс учурлу итогы, онын учы-түби Советтерди јангыдан төзөгөниле божоп јат. Выборлор бистин социалистический демократиянын төзөлгөзи болуп турган төс учурлу органдарга башкарынар јан берип, төс јерде ле јербойло-рында государственный аппаратты башкара-арга берет. Социализм историяда баштапкы катап Советтерди албатынын јангы эдип төзөгөн. Ол марксизмнин-ленинизмнин некелтелерин бүдүрип тура, государствонын политический башкар-тузына выборлордо тудулган улусты тургускан.

Советтердин бастыра организациялары социалистический учреждениелерге тудулган улуска элбек праволор берип, албаты-калыктын јилбүзине ле күүн-табына болуп иштеер эткен. Советтерди төзөөри чындап та текши албатынын кереги болуп јат. Бистин обществонын морально-политический бирлиги тыгып, эл-јоннын санаа-шүүлтези там ла бийиктеген сайын ишкүчиле јаткандардын избирательный эрчими элбеген.

Советтерге депутаттар тудары тын өзүмдү социалистический обществодо избирательдердин жүс процентке шыдары турушканыла өдөт. Выборлорды анайда өткүрери бир де буржуазный государстводо болбой јат.

Капиталдын ороондорында избирательдер выборлордо турушпай мойноп турганын государствонын политиказыла јөпсинбей турганыла јартаар аргалу. Андый мойнош кезикте коркушту элбек болот. Буржуазиянын депутадынын мандады көп учуралдарда төгүн монета ошкош болот. Депутат учун избирательдердин үч үлүзинен ас толугу, кезикте дезе округтын жүк ле төрт үлүзи үндерин бергилейт. Бастыра буржуазный избирательный система эл-јоннын, чыгартулу улузына, парламентке ле муниципалитеттерге выборлордо туружарына прогрессивный ийде-күчтерге буудак эдет. Советский избирательный системанын төс учурлу аңылу башказы неде дезе, элбек јон выборлордо туружарын, ишкүчиле јаткандардын күүн-табына келижип турган, олардын бүдүмјизин ак-чек бүдүргедий кандидаттарды көстөп тударын јеткилдеери болот.

Предприятиелерде, учреждениелерде, колхозтордо ло совхозтордо, јурттарда ла поселоктордо өткүрилип турган јуундарда көстөлгөн кандидаттарды ишкүчиле јаткандар кожо иштеген коллективтин члендеринен тудуп, олардын ижин, жүрүмин јакшы билип, олардын бүдүмјизин бүдүрер деп иженип јадылар. Советтердин депутаттарынын статусы олар избирательдерле, анайда ок оларды көстөгөн коллективтерле, организацияларла јуук колбулу болзын деп молјоп јат. Андый эки јандай колбулар — советский избирательный системанын аңылу башказы, Советтер албатыга сүрекей јуук болгонынын төс учурлу керези.

Советтердин' составы социалистический демократиянын', албатынын' јангын тударында марксистско-ленинский ээжилердин' јенүзин керелейт. Олорго элбек калыктын' ончо бөлүктеринин' чыгартулу улузы кирет. Советский албаты — ол эн ле озо социалистический класстар — ишмекчилер ле крестьяндар. Областьтын' Советтерине он төрттинчи катап тудулган депутаттардын' 65 проценти — ишмекчилер ле крестьяндар. Городской Советтин' депутаттарынын' 62 проценти ишмекчилер. Советтерде социалистический интеллигенциянын' — служащийлердин' ле специалисттердин' тоозы көптөп, учуры бийиктеп турганы физический ле башла иштеер иштердин' башказы јоголып браатканын керелейт. Депутаттардын' үй ле эр улус ортодо башкалар, үредүзи ле профессиялары чек өскөлөнгөн. Јербойындагы Советтердин' депутаттарынын' 46 проценти үй улус, 28,3 проценти дезе 30 јаштан' өтпөгөн јаш улус. Депутаттардын' ортодо албаты-хозяйствонын' төс бөлүктеринде иштеп турган улус көп. Депутаттардын' 18 проценти промышленностьтын', транспорттын', связьтын' ишчилери, 49 проценти — јурт хозяйстводо, 11,5 проценти культурада, албатынын' үредүзинде, сукадыкты корулаарында иштегилейт. Албатынын' культуразы ла үредүзи өскөнин јербойындагы советтердин' депутаттарынын' 47,4 проценти бийик ле орто үредүлү болгоны керелейт. Бистин' орооннын' јадын-јүрүминде озочыл јерде коммунисттер турганын, социалистический обществонын' политический системазында КПСС-тин' башкараачы ийдекүч болгон учурын депутаттардын' 42 проценти коммунисттер болгоны көргүзет.

Социалистический строй албатынын' туткан органдарын чындап ла элбек јоннын' јилбүзине болуп иштеер учреждениелер эдер арга берет.

«Бистин советский депутат кандый да иште турган болзо, ол бойынын бүдүретен агару керегинде партиянын политиказыла башкарынар деп бодоп, онын программазын жүрүмде бүдүрери учун тартыжып, онын позициясында жана баспай туруп жат — деп, Л. И. Брежнев Москвада Бауманский районнын избирательдеринин алдына куучын айдар тушта темдектеген. — Избирательдер эл учун үн берип, мандатты ого эң ле озо шак ла бу амадуга болуп табыштырып жат деп ол жакшы билер».

Албатынын күйүн-табын чын чике ондоп билери — партия албатынын органдарынын ижинде ээжилерин ле эп-аргаларын жарандыраарында шак бу ленинский жакарула башкарынып туру. Бу жанынан керектин чын болгонын депутаттар керегинде СССР-дин депутаттарынын статусын жаратканы керелейт. Ол статус депутаттардын задачаларын, албатынын туткан улузынын ижинде ууламжызын ла эп-аргаларын чокумдап жат. Депутаттардын күндүлү праволорын ла кыйалта жок бүдүретен ижин чокумдап тура, закон депутаттын бу төс учурлу полномочиезин албатынын туткан улузынын бүдүретен керегинин системазы эдип чокум некелте тургузып, озор депутаттын ижин ончо жанынан кыйалта жок бүдүргедий арга берет.

Статус керегинде закон кажы ла депутат бойынын избирательный округында албатынын некелтезин, экономический, культурный ла национальный агылу башказын, административно-территориальный айалгазын аяруга алар, эл-жоннын шүйүлтезин угуп, оны бүдүрер эдип тургузылган. Депутаттар сессияларда куучын айдып тура, бойлорынын некелтелерин ле шүйүлтелерин чокумдаарга эл-жоннын шүйүлтелерин тузаланар учурлу. Эл-жоннын шүйүлтезин угуп, жуур тушта депу-

тат онын өдүнгизин жеткилдеер учурлу. Советский депутат партиянын политиказынын, государствонын закондорынын пропагандисти болуп тура, эл-жоннын шүүлтезин чокумдаарында бойлоры туружып, государствонын ийдези элбек жоннын акчек санаазыла колбулу, албаты-жон ончо керектерди билип, терен шүүлтелү болор учурлу деп, Лениннин эткен жакарузын ундыбас керек.

Депутат бойынын избирательный округында жадын-жүрүмле кандый ла эп-аргала колбулу болгоны көдүрилген суракты избирательдердин жылбүлери келиштире Советтерде тургузар жаан арга болот. Бу керекте төс учурлузы выборлор алдында ла отчетный жуундарда избирательдердин эткен жакылталары ла шүүлтелери болуп турганы жарт. Андый шүүлтелер ле некелтелер депутаттын ижинин тын салтарлу бөлүгү болуп жат. Областын жербойлорындагы Советтери 1973 жылдагы выборлордын кийнинде бүдүрерге эки мунга шыдар жакылталар алган. Олордын көп сабазы бүдүп калган. Избирательдердин кезик жакылталары кандый бир шылтактардан улам Советтердин өткүретен ижинин пландарына кирбеген де болзо, же депутаттар олорды ажаруга алып, избирательдердин амадуларын билип аларга жакшынак арга болгон.

Социалистический демократиянын айалгазында избирательдердин жылбүлери ле күүн-табы государствонын органдарынын ижинде толо ло чокум тузаланылып жат. Мыны албатынын ла Советтердин государствозынын — албатынын жагынын төс ийде-күчинин жылбүлери бирлик болгоныла, Советтердин органдарынын чыгарып турган жөптөрүн бүдүрери база жагыс ууламжылу болгоныла жартаар аргалу. Советтердин чыгарган жөби — албатынын жагынын бийик учурлу кереги.

Депутаттар избирательдердин шүүлтелерин ле некелтелерин јангыс ла сессияларда ла комиссияларда проект шүүжер тушта ајаруга алар эмес је мынан озо, Советтердин ижин пландаар, проект тургузар тушта ајаруга алар керек. Јурт, поселковый, районный ла городской органдар керегинде закондор Советтерден эн јаан учурлу сурактарды албаты-јон ортодо шүүжерге тургуссын деп некеп јат. Шак андый некелтелер депутаттарга эдилип, озор сессияларга белетенер тушта кандый иштер өткүрери чокумдалат.

Албаты јаннын аңылу башказы депутаттар албаты-калыктын јилбүлерин јайым ла јажыт јоктон айдып, јайым критика ла шүүлте айдары, Советтер, онын органдары, ончо предприятиелер, организациялар, учреждениелер депутаттын шүүлтелерин ле озор ажыра избирательдердин күүн-табын угары болуп јат.

Статус керегинде закондо албатынын депутаттарынын шүүлтелерине уккур, ајарынкай болоры керегинде айдылганы база тузалу. Озордын шүүлтелерин ле некелтелерин Советтер көндүре сессияларда угуп эмезе озордын аайына чыксын деп керектү органдарга эмезе ишчилерге ийип, озорды көрөри өйлү-өйинде өтсин деп кичееп, депутатка эмезе депутаттын шүүлтелерин ле некелтезин шинжүлөп турган органдарга каруу берип јадылар.

РСФСР-дин Верховный Соведине ле јербойлорындагы Советтерине очередной выборлор бешјылдыктын калганчы јылында өдөр. Јангы көп тоолу депутаттар избирательдеринен мандатты алала, бешјылдыктын пландарын бүдүреринде эрчимдү туружып, эл-јоннын иште ле общественный јүрүмде баштаңкайын јөмөп башкарар. Советтердин полномочиелерин тузаланарында алба-

тынын чыгартулу улузынын баштанкайы ла эр-
чими, олар бойлорынын праволорын тузаланып
ла ижин бүдүрүп билери — албатынын органда-
ры коммунизмнин строитељствозынын практи-
ческий задачаларын бүдүреринде, албатынын ја-
дын-јүрүмин ле культуразын бийиктедеринде тос
арга болор учурлу. Депутаттын туура салбай бү-
дүретен кереги — бастыра ижиле избирательдер-
дин бүдүмјизин бүдүрери, албатынын некелтезин
бүдүрерге качан да белен болоры, коммунизмнин
строитељствозынын керегине бастыра ијде-күчин
ле билгинин берери. Советтердин депутаттары-
нын статусы керегинде бу закондо албатынын
јанынын органдарынын системазынын тос учур-
лу аңылу башказы — онын терен демократизми
көргүзилген.

В. Костенков.

КОММУНИСТТИҢ ЭРЧИМИ

Партийный документтерди солыганы комму-
нисттердин производодогы ла общественный
јүрүмдеги эрчимдери, иштеп турган коллективте
олордын камаан јетирери тыңыган. Қош-Ағаш,
Оңдой, Шебалин аймактар, «Чойский», «Бара-
гашский» совхозтор, ченемел көргүзер Горно-Ал-
тайский станция, Қош-Ағаш аймакта СССР-дин
50 јылдыгынын адыла адалган колхоз, Қан-Оозы
аймакта «Путь Ленина» колхоз, анайда ок 13
ферма ла бригада — Бастырасоюзный социали-
стический мөрөйдin озочылдары. Олордын ижин
коммунисттер башкарган. Бу коллективтерге
РСФСР-дин Министрлеринин Совединин ле
ВЦСПС-тин улалып јүрер Кызыл Маанызы бе-
рилген.

Барагаштагы совхозтын ижин коммунисттер Клименко, Туйгашев, Затеев башкаргылайт. Бу хозяйство өткөн төрт жылга албатыхозяйственный планга үзеери 2298 центнер эт, 2088 центнер сүт, 280 центнер түк, агнын 71 килограмм (кургаткан) мүүзин саткан. Мынын бастыразы мергендү ле творчески иштегенинин, коммунисттер, комсомолдын члендери ле бастыра ишмекчилер озочыл ченемелдерди элбеде тузаланганынын шылтузы болуп јат. Коллективте 430 кижии 1974 жылга алган социалистический молјузын ажыра бүдүрген. Совхозко Бастырасоюзный социалистический мөрөйдө јеткен једими учун КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитединин улалып јүрер Кызыл Маанызы берилген. Совхозтын ишчилери ого каруу эдип, бойлорына јангы молју алгандар: бешјылдык пландарды бастыра көргүзүлөр аайынча 1975 жылда баштапкы ноябрьда бүдүрер, государственного планга үзеери 2400 центнер эт, 2150 центнер сүт, агнын кургаткан 162 килограмм мүүзин садар.

Областын ишкүчиле јаткандарынын «ас чыгым эдип, арбынду ла бийик чындыйлу продукция иштеп берер» деген лозунгту өдүп турган социалистический мөрөйдин озочыл јеринде коммунисттер барып јат. Олордын көп сабазы коммунистический иштин јозогын көргүзип јат. Олордын тоозында бешјылдык планын үч жылга бүдүрип койгон Каракокшадагы агашпромхозтын операторы Руколеев Владимир Иванович, бешјылдык планын 1973 жылда август айда бүдүрип койгон «ПМК-190» каменщиктеринин бригадазынын бригадири Зяблидкая Нина Алексеевна, бөс согор фабриканын цегинин бригадири Калачиков Геннадий Павлович ле кийим көктөөр фабрика-

нын кийим көктөөчизи Пьянкова Любовь Ильинична — ишмекчи Велиняковтордын сыйынын лауреаттары, Кош-Агаш аймакта Калининнн адыла адалган колхозтын эчи өскүрөөчизи Абитов Абдрашит, «Советский Алтай» совхозтын эчки өскүрөөчизи Асканакон Леонид Ильич — Социалистический Иштин Геройынын Четыркиннин адыла адалган сыйдын лауреаттары, беш жылдык планын 2 жыл 9 айга бүдүргөн Кайтанактагы совхозтын уй саачызы Капаница Анна Михайловна, Эликманардагы совхозтын механизаторы Кискин Михаил Степанович ле көп өскөлөри де — беш жылдыктын мергендүүлери.

Бистин областьта фашистский олжочыларды Советский албатынын Јенгенинин 30 жылдыгына учурлалган социалистический мөрөй элбеде көндүккен. Герой-городтордын ла Советский Союзтын Геройларынын магына учурлаган мөрөйлөр бийик тебүле өдүп туру. Бүгүнгү күнде мындай коммунисттерди анылап темдектеерге келижип туру: ченемел көргүзөр Горно-Алтайский станциянын производственный ченемел көргүзөр хозяйствозынын механизаторын, 1943 жылдан бери КПСС-тин члени нөк. Зяблицкий Михаил Тимофеевичи РСФСР-дин заслуженный врачын, гражданский ле Ада-Төрөл учун Улу јуунын туружаачызын, 1920 жылдан КПСС-тин членин нөк. Любушкина Валентина Михайловнаны; Кенгидеги совхозтын нефтебазаынын заведующийин, јуучыл 10 орденнин ле медальдын кавалерин, Верховный Главнокомандующийден эки благодарность алган, 1949 жылдан бери КПСС-тин членин нөк. Макарьев Афанасий Каллистратовичи; Кош-Агаш аймакта Казахский јуртта јаткан Карманов Чагандайды; Кан-Оозы аймакта Экинур јуртта јаткан 1943 жылдан бери комму-

нист нөк. Ташкенов Иван Оновичти ле өскө дө көп нөкөрлөрдү.

Бу улус Ада-Төрөл учун Улу жууда жалтанбазын ла жуучылын көргүскен, эмди де стройдо, кижиктин жаркынду өйи — коммунизм учун тартыжунын озочыл јеринде туруп јат. Олордын төжинде мергендү иш учун алган кайралдар жуучыл кайралдарла коштой мызылдайт.

Ченемелдү коммунист — ишмекчилердин јаш-өскүримнин шеф-таскадаачызы болоры партийный јакылталардын бирүзи боло берген. Партийный документтер солыыр тужында партиянын 729 члени комсомолдордон ло јаш-өскүримнен төзөлгөн коллективтердин, јиит колхозчылардын ла ишмекчилердин шеф-таскадаачылары боло бергендер. Қош-Ағаш аймакта «Путь к коммунизму» колхозтын койчызы нөк. Чакшанов Қанжил — Төбөлөрдөги орто үредүлү школды божоткон балдардан төзөлгөн бригаданын шеф-таскадаачызы. Бригаданын члендери былтырдан бери ченемелдү койчыдан көпти үренгендер. Бригада койлорын 100 процентке корыган, кажы ла 100 койдон 100 курааннан алып торныктырган, кажы ла койдон 2 килограмм 667 грамм түк кайчылаган. Шеф-таскадаачылардын бүдүрген иштери көп.

Оныла коштой, строительство, јеткилдеште, транспортто, культуранын ла медицинанын кезик јерлеринде иштеп турган коммунисттер јиит ишмекчилердин ле служащийлердин профессиональный узын көдүрерин кичеебей турулар. Коммунист јангыс ла бойы шеф-таскадаачы болор эмес, анайда ок иште ле жүрүмде ченемели јаан нөкөрлөрдин шеф-таскадаачы эдип алар учрлу.

ҚПСС-тин Төс Комитеди партийный организацияларды производственный коллективтерде пар-

тийный камаан јетирерин тыгыдарынын, ишкүч-
ле јаткандарды коммунистический күүн-тапту
эди! воспитывать эдеринин эп-сүмелерин онон
ары јарандырзын деп ууландырып јат.

ҚПСС-тин Төс Комитединин бу јуукта чыгар-
ган «Белоруссиянын партийный организациязы-
нын идеологический ишчилерди талдап тургузары
ла таскадары јанынан өткүрип турган ижи кере-
гинде» деген јөбинде партийный камаан јетирери
ле таскадарынын эп-сүмелери јанынан јангыдан
јаан ийделү айдылган. Мыныла коштой, ишгин
коллективтеринде массово-политический ишгин
эмдиги эп-сүмелерине аңылу ајару эдер некелте
эдилет. Анчадала оосло айдып өткүрер агитация-
ла коштой, политический ле экономический ин-
формацияны тыгыдар керек. Бу керекти озо ло
баштап коммунисттер өткүрер учурлу.

Бистин областьта эки муннан ажыра комму-
нист партийный јакылта аайынча агитатордын ла
политинформатордын ижин бүдүрет. Олордын
көп сабазы партиянын политиказын албаты-ка-
лыкка билгир јартайт, идеология јанынан билери
јаан улус болуп јат. Андый да болзо, бойынын
каруулу керегин ле партийный јакылтаны коомой
бүдүрип турган коммунисттер бар. Кезик комму-
нисттер, агитаторлор ло политинформаторлор
улуска партиянын политиказын јартабай, иштин
дисциплиназын бузаачыларла күүн-кайрал јок
тартышпай, производственный коллективтердеги
једикпестерге јөпсинип отургылайт. Партийный
кезик организациялар партийный јакылта канай-
да бүдүп турганын шиндебейдилер. Андый јер-
лерде коллективтерде куучындар ла политинфор-
маторлор өтпөй јат. Лекциялар ла докладгар
эдилбейт, ишмекчилер хозяйстводо, предприятии-
де не болуп турганын билбейдилер.

Эмди РСФСР-дин Верховный Соведине ле јер-бойындагы Советтерге выборлор өткүрерине белетенип турган өйдө агитаторлордын ла политинформаторлордын ижин тыгыдар керек. Анчадала коммунисттер бу керекте јаан јозок көргүзөр учурлу. Коллективтин, аймактын, областьтын ла орооннын тогузынчы бешјылдыкта хозяйственный ла культурный строителстводо једимдерин элбеде көргүзөр, келер өйдин өзүмин, КПСС-тин башкараачы учурын, онын коммунистический строителстводо өткүрип турган теоретический ла практический ижин элбеде јартаар керек. Анчадала КПСС-тин ле Советский башкарунын тыш јанында өткүрип турган политиказын чокум јартаар, амыр-энчү учун, телекейлик социалистический системага кирип турган ороондордын бирлигин тыгыдары учун, телекейлик коммунистический ле ишмекчи движениялардин тебүзин тыгыдары учун јаан тартыжуны бастыра јанынан текши јартаарына јаан ајару эдер керек.

Ада-Төрөл учун Улу јууда советский албатынын јенүзинин 30 јылдыгына. РСФСР-дин Верховный Соведине ле ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын јербойындагы Советтерине депутаттар тудар выборлорго јарамыкту сый белетее-ри кажы ла партийный организациянын кажы ла коммунисттин задачазы болуп јат.

Е. Пак.

КПСС-тин XXIV съезди көргүскен јолло

Төрт јыл мынан кайра, мындый ок јылу јаскы күндерде, КПСС-тин XXIV съезди бойынын ижин баштаган. Советский коммунисттердин бу јаан јуунын кийинде телекейдин ак-чек санаалу ончо

улустары бийик баалагылаган, ненин учун дезе, онын јөптөри јангыс ла бистин орооннын исторический салымына сүрекей јаан учурлу болгон эмес, албатылар ортодо колбулардын да өзүмине јаан камаанын јетирген. Съездтин бүдүргөн сүрекей јаан учурлу иштеринин бирүзи — амыр-энчү ле телекейде албатылардын өмөлөжип кожо иштеери учун тартыжунын программазын шүү-жип тургусканы. Амыр-энчүнин Программазы деп адалган бу исторический документти телекейдин ончо албатылары јараткан.

Бистин Коммунистический партия ла советский башкару башка-башка общественный стройлу ороондор амыр-энчү коштой турары керегинде В. И. Лениннин шүүлтелериле башкарынып, XXIV съезд јараткан амыр-энчүнин Программазын јүрүмде бүдүрери јанынан јаан иштерди јана баспастан өткүргендер. Бистин орооннын эдип турган бу иштерди телекейдин албатылары сүреен јарадып турулар, ненин учун дезе, амыр-энчүнин советский Программазы јангыс ла Советский Союзтын, социализмнин өскө ороондорынын јилбүлерине јарап турган эмес, бек амыр-энчү учун, телекейде өмөлөжип иштеери учун туружып турган ончо госуударстволордын ла албатылардын јилбүлерине јарамыкту. Бу Программаны бүдүрип тура, телекейде јаан јенүлерге једип алганыс деп, бис бүгүн оморкоорыс јолду.

Телекейде айалганы јымжатканы — телекейлик социалистический системанын јаан једими. КПСС-тин XXIV съездинин кийнинде карындаштык ороондордын најылыгы там тынгыган ла элбеген. Венгриянын социалистический ишмекчи партиязынын XI съездинде КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы Л. И. Брежнев мынайда айткан: «Бистин најылыгыс јылдан јылга

тыгып јат. Андый болоры да јолду, ненин учун дезе, бистин најылыгыс эн гуманный, эн чындык идеяларга тӧзӧлгӧн. Бис бек биригип алганыс, ненин учун дезе, бистин амадубыс бирлик — бистин албатыларыска јангы јӱрӱм тӧзӧӧрине керектӱ амыр творческий иштин ончо айалгаларын тӧзӧп берери».

Венгерский социалистический ишмекчи партиянын съезди иштеген кӱндерде Будапештте социалистический ороондордын башкараачы партияларынын башкараачыларынын најылык туштажузы ӧткӧн. Туштажуда озор ачык-јарык куучындажып, социалистический ле коммунистический строительство канайда ӧдӱп турганы керегинде јетирӱлерин угушкан, гитлеровский фашизмди, оодо сокконынын 30-чы јылдыгыла колбулу сурактарды шӱӱшкендер, телекейлик коммунистический движениенин ӧзӱминин јаан учурлу сурактарын кӧргӧндӧр.

КПСС-тин тышјанындагы политиказы телекейлик коммунистический движениенин тыгып ӧзӧрине јаан болужын јетирип јат — деп съезде темдектелген. Телекейдин ӧскӧ дӧ коммунисттери анайда айдыжып јат, озор КПСС ле советский башкару јаан учурлу телекейлик сурактардын аайына чыгарда, јаантайын јана баспастан тартыжып, интернациональный, классовый јанынан кӧрӱп турганын темдектеп турулар. «Бӱгӱн бистин планетада улу ийде-кӱч — Советский Союз, ӧскӧ социалистический госуударстволор бар, озор амыр-энчӱ учун јана баспастан, јалтанбастан тартыжып турулар» — деп, Итальянский коммунистический партиянын Генеральный качызы Энрико Берлингуэр ИКП-нин XIV съездинде айткан. КПСС-тин XXIV съезди јараткан амыр-энчӱнин Программазын бӱдӱрерин јеткилдеери иш-

мекчи класстын төс јилбүлерине сүрекей јаан учурлу болуп турганын Итальянский коммунистический партиянын съездинде куучын айткан улус көп катап темдектеген, ол керегинде съездтин резолюциясында да айдылган.

Коммунистический партия ла советский башкару XXIV съездтин исторический јөптөрин јүрүмде бүдүрип тура, колониальный базынчыкты учына јетире јоголторы учун тартышкан да, тартыжыпта туру. Советский Союз јангы өзүп турган ороондорло колбуларын элбедип, олордын экономический ле политический јанынан кемнен де камааны јок болорына болужын јетирип јат. Онызын Конго Албаты Республиканын президенти Мариан Нгуаби, Гамбия Республиканын президенти Дауд К. Джавар ла Африканын өскө дө госуударстволорынын башкараачылары Советский Союзка официальный јорукту келип јүрген тушта өткөн туштажу-куучындар керелейт. Бу туштажу-куучындарда госуударстволор ортодо колбуларды тындыдары ла элбедери керегинде сурактарла коштой телекейлик айалганын јаан учурлу сурактары шүүжилген. Телекейде амыр-энчүни тындыдар политикага, Африканын ороондорын ла албатыларын колониализмнен ле расизмнен учына јетире јайымдаары учун, олордын политический ле экономический айалгазын тындыдып, кемнен де камааны јок болоры учун тартыжуга анчадала јаан ајару эдилген.

Јангы өзүп турган госуударстволордын албатылары Советский Союзтын тышјанындагы политиказын сүрекей јарадып турулар. Темдектезе, Гамбия Республиканын президенти Дауд К. Джавар бистин ороондо айылдап јүреле, јанар алдында мынайда айткан: «Колониализмге, империализмге, расимге удурлашкан тартыжуга Советский

Союзтын' јетирип турган јөмөлтөзи текши јарлу, албатылар оны сүрекей јарадып јат... Телекейлик айалганы јымжадары јанынан, государство-лор ортодо амыр-энчү коштой турар политиканы өткүрери јанынан Советский Союзтын' эдип турган јангы јаан алтамдарын бис бүткүлинче јарадып јадыс».

КПСС-тин' XXIV съезди Европада политический айалга кубуларына јаан камаанын јетирген. Советский Союзтын' ла өскө дө карындаштык социалистический государство-лордын' јаан деген капиталистический державаларла колбулары билдирлү ондолып, амыр-энчү коштой турарына ла бой-бойларына тузалу өмөлөжип кожо иштее-рине јарамыкту айалгада өзүп туру. Онойып СССР-дин' ФРГ-ле, Англияла, Францияла, өскө дө бир кезек государство-лорло колбулары керегинде айдарга јараар. Анчадала советско-французский колбулар јаранганын темдектеер керек. Советско-французский колбулар керегинде нөкөр Л. И. Брежнев КПСС-тин' XXIV съезди өдүп турган тушта мынайда айткан: «Бистин албатыларыстын' најылыгы бек исторический традицияларга тайанып јат. Бистин' государство-лорысга бүгүн де текши јилбүлөр көп. Бис — СССР-дин' ле Франциянын' ортодо колбуларды тыгыдары ла теренжидери учун. Бис мыны телекейде јеткер јок болорында јаан учурлу керек деп көрүп јадыс». Советский Союзтын' ла Франциянын' ортозында колбулар бүгүнге јетире мындый бойынча артып јат, Онызын СССР-ге Французский Республиканын' премьер-министри Ж. Ширак официально јоруктап жүргени база катап керелейт.

Амыр-энчүнин' Программасында сүрекей јаан учурлу база бир задача тургузылган. Онызы — Түштүк-Күнчыгыш Азияда ла Јуук Күнчыгышта

јуунын өртин өчүрери, бу жерлерде жеткерлү айалганын аайына эрмектешип жөптөшкөни ажырачыгып, агрессияга алдырткан ончо государство-лордын ла албатылардын праволорын орныктарарын жеткилдеери. Вьетнамда жуу токтогон до болзо, Сайгоннын башкараачылары Парижде кол салган жөптөжүлөрдү бузуп, жайымдалган райондорды жуулап аларга албаданган. Же Тхьеунын башкарузы бу амадузына жедип болбой, чек жайрадылып антарылар айалгада туруп жат. Түштүк Вьетнамнын албатызынын жайымы учун таргыжузын кем де көмө басып болбос.

Түштүк-Күнчыгыш Азиядагы ла Жуук Күнчыгыштагы айалганы аайлаарга алдында темдектелген конференцияларды кыйалта жок өткүрер керек деген Советский Союзтын некелтезин телекейде ак санаалу эл-жон жарадып ла жөмөп жат.

Бир тушта В. И. Ленин Советский государство-нын тышжанындагы политиказын жартап, «бисгин амыр-энчү политиканы жер-телекейдин албаты-жонынын сыранай ла көп сабазы жарадып жат» деп айткан. Улу Лениннин бу сөстөри КПСС-гин XXIV съезди жараткан амыр-энчүнин Програма-зына бүткүлинче келишип туру. Бу Программанын жүрүмдик ийде-күчи өткөн төрт жылда жаан жөүлөргө экелген, келер де өйдө бастыра телекейдин жүрүмине быйанду камаанын жетирер.

Н. Модоров.

ВЫБОРЛОР АЛДЫНДАГЫ МАССОВО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ИШТЕ ТУЗАЛАНЫГАР

Быжыл 15 июньда Российский Федерациянын албаты-жоны РСФСР-дын Верховный Советине ле ишкүчиле жаткандардын жербойындагы Советтери-

не депутаттар тудар. Бу выборлордо РСФСР-дын Верховный Соведине бастыразы 904 депутат, ол тоодо бир кижиге бистин областьтан, ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын Алтайский краевой Соведине 360 депутат, ол тоодо бистин областьтан 24 кижиге, областной Советке — 100, аймактардагыларына — 450, городтогызына — 128, журттардагыларына — 1882, поселковый Советтерге — 85 депутат тудулар.

Бу жаан учурлу политический ишти чокум төзөмөлдү ле идейно-политический жанынан бийик кеминде белетейтени ле өткүрөтени областьтын партийный ла советский органдарынын ла олордын элбек активинин каруулу кереги болуп жат.

Выборлорго белетенер өйдөги элбек пропагандистский ле массово-политический иште партиянын XXIV съездинин жөптөри жадын-жүрүмдө бүдүп турганы керегинде КПСС-тин Төс Комитетинин декабрьдагы (1974 ж.) Пленумынын итоттору аайынча советский албатынын Ада-Төрөл учун Улу жуудагы Жөнүзинин 30-чы жылдыгыла колбулу лекциялар, докладтар, беседалар ла өскө дө массово-политический иштер өткүрөтениле коштой эл-жонго социалистический демократиянын учурын, советский избирательный система-нын демократизмин, «СССР-де ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын статусы керегинде» Законды, советский улустын праволорын ла бүдүрөтен керектерин ле өскө дө ээжилерди элбеде жартаары сүрекей жаан учурлу. Андый жартамалду ишти чокум ууламжулу өткүрөрин жеткилдеерге амадап, лекторлорго, докладчиктерге, агитаторлорго ла политинформаторлорго болуш эдип выборлор алдында өткүрөтен лекциялардын, докладтардын ла беседалардын тематикасын берип турубыс.

1. Марксизм-ленинизм социалистический демократиянын төс учуры ла онын буржуазный демократиядан ыраак башказы керегинде.

2. Эки телекей — эки башка жадын-жүрүм.

3. Ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын Советтери — чындык албаты жагынын органдары.

4. Советский избирательный системанын демократизми.

5. Советский законодательствонун жаранып турганы ла социалистический демократиянын өзүми.

6. КПСС-тин XXIV съезди Советтердин хозяйственный строителствоны башкараарындагы учурын бийиктедери керегинде.

7. Ишкүчиле жаткандарды коммунистический тазыктыраарында Советтердин учуры.

8. «СССР-де ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын Советтеринин депутаттарынын статусы керегинде» Закон ло онын Советтердин ижин там ла жарандыраарындагы учуры.

9. Советский улустын төс праволоры ла бүдүретен керектеринин ортодогы колбулары.

10. СССР-дин гражданинин паспорты.

11. Албатынын байлык жадын-жүрүми — партиянын политиказынын эн бийик амадузы.

12. Тогузынчы бешжылдыктын калганчы жылынын пландарын ла молжуларын жеңүлү бүдүрөтени — кажы ла коллективтин патриотический кереги.

13. Бийик арбынду иш, дисциплинаны ла иштин төзөмөлин жарандырганы плановый жакылталарды жеңүлү бүдүрөтенинин төзөлгөзи.

14. КПСС — советский албатынын коммунизмнин строителствозындагы башкараачы ла ууландыраачы ийде-күчи.

Комсомолдордын үредүйзинин пропагандисттерине болушту

БУРЖУАЗНЫЙ МОРАЛЬДЫН КЫЗАЛАНЫ

Коммунистический моральдын төзөлгөлөрүн үрөнетен программада бу жаан учурлу ла уур сурактардын бирүзи болуп јат. Ненин учун дезе, бу тема бистин литературада теренжиде јарталбаган. Ого үзеери пропагандисттер бу суракты јартаарда эмезе буржуазиянын этиказын јангыс ла критикалаганыла токтогылап јат, эмезе кезиктери буржуазиянын морали чиригенин керелеген учуралдарды тоолоп айдала, ого теоретический түп-шүүлте этпей јадылар. Анайда этсе, суракты теренжиде јартап болбос.

Буржуазиянын морали бүгүнгү күнде чирип, кызалангы курчый бергенин онын учурын онын исторический тазылдарыла колбоштырып јартаар керек. Пропагандист үредү өткүрерге белетенерде шак ого јаан ајару эдер учурлу. Онон, качан үредү өткүрип турарда буржуазиянын моралинин кызалангын капитализмнин ле социализмнин ортодо идеологический тартыжула, социализмнин-коммунизмнин морали буржуазный общество-вонын моралинен ару, артыкту болгоныла колбоштырар керек.

Бу тема аайынча үредүде мындый сурактар тургузарга јараар:

1. Буржуазный моральдын кызалангынын социально-экономический төзөлгөлөри.

2. Буржуазный моральдын кызалангы ла кижинин социальный оорулары.

3. «Буржуазный моральды корулап» тургандарла тартыжары.

4. Келер өй—коммунистический моральдын өйи.

Баштапкы суракта пропагандист буржуазный моральдын төзөлгөлөрүн ле учурын жартап јат.

Буржуазный мораль јакшы кылык-јанду, акчек болорына, бастыра улус тен праволу, карындаштык болор, бастыратекши јакшы жүрүмге кычырган ууламјыла төзөлгөн. Је олор ончозы буржуазия өскө улусты мекелеп, олордын күчин јиирге, олорды кулданарга турганын бөктөп, јажыратан учурлу сөстөр. «Буржуазия кижинин салым-јүрүмин садар, толыыр баала кемјип берди, јайым ла ырысту жүрүм берерге турус деп айткан көп тоолу јараш сөстөрдин ордына јангыс ла ујады јогынан јайым садар право артырды» деп коммунистический партиянын манифестинде айдылган. (*К. Маркс, Ф., Энгельс. Соч., 4 т. 426 стр.*).

Буржуазиянын идеологиязы кижинин жүрүминин амадузы эдип, акту бойынын акча-јөөжөзин канча ла кирези көптөдип алаала, ол јөөжөни тузаланып, өскө улусты бийлеп отурар амаду тургузып јат. Капитал бийлеген ороондордо ичи күйүп, бой-бойын акалап чыгар тартыжу бийлеп јат. Бу тартышта сүмелү, ујады јок улус, акча-јөөжөлдүлөр артыктаар. Тартыжуга чыдашпай јыгылган болзон, сего кол берер, болужар кижии чыкпас. Карын там ары ийде салар.

Империализм тужында албаты-калыктын керексигени ле олорды јеткилдеери келишпей барып јат. Буржуазиянын идеологторы ла пропагандисттери бойынын обществозын ончо улус аргалу бай деп айдып тургандары көк-төгүн болот.

США-да ла тын өзүмдү өскө дө капиталистический ороондордо наркомания төс јеткерлердин бирүзи боло берди. Бүгүнгги күнде США-да ла Күнбадыш Европада јиит улустын јирме процентке шыдары наркотиктер тузаланып јадылар деп гран ары јанындагы газеттер бичип турулар.

Капиталдын ороондорында моральный ээжилер там ла астап, тапчыланып барып јат. Бизнес каршулу керектер эдерице колболышты. Бизнеске кандый ла каршулу керек тузалу дегени — эмди буржуазный обществонын моральный ээжиси боло берди.

Олордо азийгы моральный ээжилерден неме артпай браады. Чеберленер, кымакайлаар, јөө-жөөлөнөр, ак-чек сагышту болор, јакшы керектер эдер дейтени эмди там ла киреленип барып јат.

Буржуазный обществодогы озодон бери јанжыккан, кижиге буурзак болотон јакшы дегедий ээжилерден эмди не де артпай браады. Капиталистический обществодогы јашөөскүримнин кезиги буржуазный моральды там ла чиридер јолго кирип алган. Је олордын керсү сагыштулары комсомолдын јолына турдылар, јашөөскүримнин демократический организацияларына кирдилер. Олор анайда коммунистический моральдын нормаларына јууктажа бердилер.

Анайдарда, буржуазный обществонын кызалангы тагына јөөжөөлөнгөн социальный системанын кызалангы болуп јат.

Экинчи суракта пропагандист буржуазный моральдын кызалангы јит кижинин јүрүм-салымына кандый салтар јетиретенин јартаар учурлу.

Капиталистический обществодо бийлеп турган класс бир јанынан кижиге бойына тартыларын, бойы ээленип мензинерин јарадып, экинчи јанынан ого јарамыкту социальный стройды, официальный моральдын нормаларын корулап аларга болуп, андый амадуларга тын јайым бербей јат.

Буржуазный мораль капиталистический обществодо бийлеп турган болордо, ол јагыс ла буржуазияга эмес, је анайда ок обществодогы бастыра калык-јонго таркап јат. Бүгүнгү күндеги

капитализм бастыра албаты-калыкка, анчадала јашöскүримге келер öйдö аргалу ла ырысту жүрүм берерим деп айдар аргазы јок. Оныла колбой буржуазный обществодо бийлеп турган класстар обществого оморкодулу үредү, амыр-энчүге ле келер öйдöги ырысту ла аргалу жүрүмге кычырар лозунгтар берип болбойдылар.

Онын да учун эмди Күнбадышта «кижи божоды, кижинин кызалангы», «јылыйган үйе улус» деп кыйгырыжат. Андый шылтактар јашöскүримди каршулу керектерге ийде салат. Буржуазный обществодо каршулу керектер там ла көптöйт. Каршулу кылыкты эдип тургандар јангыс ла јокту-јойу улус эмес. Олордын ортодо аргалу бай улус база учурап јат.

Капиталдын ороондорында бүгүнгү жүрүм јиит улусты јöөжöлөнип байыырына, эш-неме этпей сайыркап јадарына кычырып јат.

Анайдарда, Күнбадышта капиталистический обществонын эмдиги öйдöги социально-экономический жүрүми моральный ээжилерди чиридип, каршулу керектерди көптөдип јат.

Үчинчи сурак аайынча пропагандист буржуазный обществодо моральный нормалар јайрадылып турганын јажырар амадулу этический үредүлерди критикалаар учурлу.

Буржуазиянын идеологторы олордын обществозынын морали анайда терен кызаланга учурайла, јайрадылып браатканын канайда да корулап, аргадап аларга болуп, онон айрылып чыгган јолдор бедрейт. Оныла коштой буржуазный идеологтор нравственный јайрадылыш капиталистический де, социалистический де обществодо бастыратекши болуп јат деп айдар күүндүлер. Олор бу керектерди научный јанынан јартап болгылабайт.

Кезик буржуазный пропагандисттер каршулу керектер көптөп турганын городтор јаанап турганынан улам болуп јат дешкилейт. Кезиктери дезе, капитализмнин текши кызалангын көрбөөчи болуп, «бу XX јүсјылдыктын кызалангы» дешкилейт. Моральный кызаланг техника өзүп тынганыла, улус керексип турганы көптөгөниле кэлбулу дежиپ турган пропагандисттер база бар.

Кудай јангынын идеологторы дезе, моральный кызаланг болуп турган керек улус кудайга бүтпей барганынан улам боло берди дешкилейт.

Бу суракты јартап браадала, пропагандист капиталистический обществодо бийлеп турган буржуазный моральла коштой ишмекчи класстын морали барын база айдар учурлу. «Ишмекчи класстын морали эски, кижинин күчин јиичи буржуазный обществоны антарарына, бастыра ишкүчиле јаткандарды пролетариатты курчай бириктирерине учурлалган» деп В. И. Ленин айдып туратан. (*В. И. Ленин, соч. 41 том, 311 стр.*).

Капиталистический обществодогы ишмекчи класс јангы коммунистический моральдын ээзи бололо, оны корулап, байгызып јат.

Ишмекчи класс кижинин күчин јиичи класстарга, империалистический монополиялардын базынчыгына удурлашкан тартыжуда јангы чындыйлу мораль учун туружат. Ол мораль — ишкүчиле јаткандардын јилбүйлери текши болгонына төзөлгөлөнгөн.

Буржуазный обществодо классовый тартыжуга тынган сайын јашөскүримнин классовый билгири тыгып, олар буржуазный моральдын ээжилерин туура таштап, бойына коммунистический моральдын ээжилерин алынат.

А. Севелов.

БАЖАЛЫКТАР

Информационный жетирүлөр	1
Улу Јенүбистинг одузынчы жылдыгы	5
Иш бүдүрген улустын байрамы	11
Туулу Алтайдын комсомолдоры Ада-Төрөл учун Улу јуунын жылдарында	17
Албатынын јангынын органдары	25
Коммунисттин эрчими	31
КПСС-тин XXIV съезди көргүскен јолло	36
Выборлор алдындагы массово-политический иште тузаланыгар	41
Буржуазный моральдын кызалангы	44

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 23/IV 1975 г. Формат 70×90^{1/32}.
Уч.-изд. л. 1,76. Усл. п. л. 1,75. Тираж 965 экз.
Заказ 1407. Цена 4 коп АН 16247.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного изда-
тельства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 АКЧА